

Выховання —
комплексны падыход

НАСТАЎНІК СТУДЭНЦКАЙ МОЛАДЗІ

У пастаўке ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР «Аб далейшым развіцці вышэйшай школы і павышэнні якасці падрыхтоўкі спецыялістаў» вялікая роля адводзіцца кафедральным калектывам, выкладчыкам. Праблема асобы выкладчыка ВНУ як настаўніка студэнткай моладзі з кожным днём ставіцца ўсё больш востра і ў святло сучасных патрабаванняў да падрыхтоўкі маладых спецыялістаў набывае ўсё больш важнае значэнне. Гэта тая праблема, пры становачым вырашэнні якой паяўляюцца дадатковыя магчымасці павышэння эфектыўнасці ўсяго вучэбна-выхаваўчага працэсу.

На пытанне аб тым, лідм павінен быць выкладчык, адназначна адказаць немагчыма, паколькі складаецца яго дзейнасць абумоўлены шэрагам фактараў. Многас залежыць ад кваліфікацыі педагога. Пад гэтым маецца на ўвазе не абстрактная, безадносна да часу кваліфікацыя, а нейкая пэўная ступень на кожны даны момант. Калі выкладчык сёння ведае столькі ж, колькі ён ведаў учора, і не больш — гэта дрэнна. Калі ён і заўтра будзе ведаць столькі ж, колькі сёння, — гэта яшчэ горш. Такім чынам, гаворка ідзе аб такой кваліфікацыі педагога, якая павышаецца з дня на дзень. Для таго, каб выхоўваць і развіваць у студэнта яго лепшыя якасці, каб перадаць яму самае каштоўнае, чым валодае яго настаўнік, апошні абавязан пастаянна ўдасканальваць не толькі свае прафесіянальныя навыкі і веды, але і педагогічнае майстарства. Вырашэнню гэтай задачы ў многім садзейнічаюць арганізаваныя пры найбольш буйных медыцынскіх інстытутах краіны факультаты павышэння кваліфікацыі выкладчыкаў. У апошнія гады педагогічную кваліфікацыю на гэтых факультэтах сталі павышаць не толькі асістэнты і лэцэнты, але і прафесары і загадчыкі кафедр.

Існуюць і іншыя формы ўдасканальвання педагогічнага майстарства выкладчыкаў. Гэта, перш за ўсё, агульнаінстытуцкія і кафедральныя вучэбна-метадычныя канферэнцыі, чытанне пробных лекцый маладымі выкладчыкамі і асіпірантамі з наступным іх абмернаваннем і інш.

На працягу 10 год у нашым інстытуце існуе школа маладога выкладчыка, у якую залічваюцца асобы, якія маюць стаж выкладчыкай дзейнасці да трох год, г. зн. тыя, хто яшчэ не падлягае накіраванню на факультэт павышэння кваліфікацыі. Апрача нашых выкладчыкаў, для чытання лекцый на педагогіцы прыцягваюцца вучопыя з Віцебскага педагогічнага інстытута (імя С. М. Кірава).

Выкладчыку трэба мець не толькі высокі ўзровень прафесіянальных ведаў, але і ўмець перадаць іх студэнтам. Больш таго, з посьбіта і перадатчыка навуковай інфар-

мацыі ён павінен стаць арганізатарам працэсу навуковага пазнання студэнтамі вучэбных дысцыплін.

Вядома, што акадэмічная група з'яўляецца той першчай і асноўнай пачаткай вялікага студэнтскага калектыву, якая з'яўляецца цэнтрам фарміравання будучых спецыялістаў і грамадзян нашай дзяржавы. Менавіта тут закладваюцца ў чалавеку высокія маральныя якасці, выпрацоўваюцца правільныя адносіны да вучобы і грамадскай работы. Стварэнне такога калектыву ў многім залежыць ад асобы педагога, тым больш, калі ён з'яўляецца куратарам групы, а ў нас, як правіла, усе педагогі — куратары. Яго задача разам з камсамольскім актывам ствараць у акадэмічнай групе абстаноўку творчасці, прынцыповасці і ўзаемадапамогі. Вялікае значэнне ў гэтай справе мае асабісты прыклад педагога. Настаўнік закліканы служыць ўзорам моладзі, якая цягнецца да людзей ідэйна сталых, дзейных, чужых.

Згуртаваны творчы калектыв уяўляе, напрыклад, група № 18 былога пятага курса лясчэбнага факультэта. Яна стала пераможцай рэспубліканскага агляду-конкурсу 1978 года на лепшую акадэмічную групу. За ўсе пяць гадоў навучання (10 семі) ва ўсіх студэнтаў групы была стопрацэнтная паспяховасць, а сярэдні бал узрос з 4,04 на першай сесіі да 4,81 на 10-й. Чатыры разы па выніках экзаменацыйнай сесіі група была першай на курсе, тройчы — першай на лясчэбным факультэце і ў інстытуце і двойчы — пераможцай рэспубліканскага агляду-конкурсу. 10 чалавек з 12 займаюцца ў студэнтскім навуковым таварыстве на працягу 3—5 год. Ім было падрыхтавана 46 дакладаў на інстытуцкія канферэнцыі, 6 работ — на рэспубліканскі агляд-конкурс. Студэнтка Іна Мароз — кандыдат у майстры спорту па лёгкай атлетыцы, член зборнай БССР.

Усе гэтыя поспехі — вынік удумлівага, творчага падыходу настаўнікаў да выхавання моладзі. На працягу 5 год групай курывавалі старшы выкладчык кафедры фізікі Г. М. Рагачоў, старшы выкладчык кафедры замежных моў Л. П. Суворова, асістэнт кафедры патфізіялогіі Т. І. Калтыгіна, дацэнт кафедры нервовых хвароб З. В. Свірскал. Сваёй уважлівасцю, чуласцю лшы запавялі аўтарытэт у студэнтаў.

Пазнавальная дзейнасць студэнта не абмяжоўваецца сёння толькі вывучэннем праграмага матэрыялу, прагледжаннем вучэбным планам. Яна намянога шырай і ўключае ў сябе арганізацыю навуковага пошуку па цікавячым студэнта пытанню. У працэсе фарміравання творчай асобы будучага ўрача ўзрастае і роля асобы выкладчыка не толькі як педагога, але і як вучонага.

Галоўным педагогічным

прыпыткам являюцца даследчай работы студэнтаў павінен стаць выхаванне ў будучага спецыяліста адольнасці да самастойнага творчага пошуку і імкнення пастаянна працаваць над сабой, пастарай патрэбнасці вучыцца ўсё жыццё.

Вядома, што аўтарытэт у студэнтаў маюць толькі тыя выкладчыкі, якія самі паспяхова займаюцца навуковымі даследаваннямі. Калі студэнты ведаюць, што выкладчык унёс значны ўклад у развіццё навукі, яны слухаюць яго з неаслабнай увагай, слова яго для іх валодае незвычайнай сілай. Выконваючы пад яго кіраўніцтвам навуковую работу, яны працуюць вялікую ініцыятыву і працаадольнасць. Актыўнасць работы студэнта прама залежыць ад актыўнасці навукова-даследчай работы саміх выкладчыкаў. Чым вышэй іх навуковая кваліфікацыя, тым больш сур'ёзныя і складаныя задачы ставяць лны перад студэнтамі, тым больш прадуктыўна і натхнёна працуюць студэнты. Гэта добра можна прасачыць не толькі на прыкладзе адной кафедры, аднаго навуковага студэнтскага гуртка, але і на прыкладзе ўсяго інстытута.

У 1968 годзе ў нашым інстытуце налічвалася 10 дактароў і 110 кандыдатаў навук на 278 выкладчыкаў. Удзельная вага выкладчыкаў, якія маюць вучоную ступень, склала 43,1 працэнта. У той час у падагульняючай навуковай студэнтскай канферэнцыі ўдзельнічала 158 студэнтаў з 2670 (5,9 працэнта), а на рэспубліканскі агляд-конкурс было накіравана ўсяго 19 работ. Да 1978 года колькасць дактароў навук павялічылася да 29, а кандыдатаў навук — да 156 на 268 выкладчыкаў. Удзельная вага выкладчыкаў, якія маюць вучоную ступень, узрасла да 69 працэнтаў. У гэтым жа годзе на інстытуцкай падагульняючай канферэнцыі з дакладамі выступілі ўжо 867 студэнтаў, што склала 37,7 працэнта іх агульнай колькасці, а на рэспубліканскі агляд-конкурс накіравана 140 работ, гэта значыць у 7,5 раза больш, чым 10 гадоў назад. Узрос навуковы патэнцыял выкладчыкаў — узрасла даследчая актыўнасць студэнтаў. І гэта належнасць мае адваротную сувязь. Навуковая работа студэнтаў садзейнічае ўзбагачэнню ведаў і саміх выкладчыкаў, трымае іх у дэларым пярэпруджанні, прымушае пастаянна сачыць за наваейшымі дасягненнямі навукі.

Вучэбны працэс — аснова і палітычнага выхавання ў вышэйшай школе, цэнтральнае звяно шматграннай работы па фарміраванню камуністычнай ідэйнасці, актыўнай жыццёвай пазіцыі ў кожнага студэнта. Палітычная, грамадзянская сталасць маладога спецыяліста прыходзіць у выніку настойлівай работы прафесарска-выкладчыцкага

калектыву, кожнага педагога ў паводку.

З многіх асабістых якасцей, якімі выкладчык павінен валодаць, галоўнай павінен быць палітычная сталасць. І ўзбокал ідэйная перакананасць выкладчыка, якасць думкі, пераканаўчая логіка, ўменне на лекцыях і семінарах з партыйнай палымкасцю аналізаваць падзійныя пытанні робіць неабходнае ўражанне на моладзь.

Трэба адзначыць, што ў апошнія гады прыкметна павысілася цікавасць студэнтаў да вывучэння грамадскіх навук, прац У. І. Леніна, дакументаў КПСС, палепшылася паспяховасць і якасць ведаў па сацыяльна-эканамічных дысцыплінах.

Нашы выкладчыкі добра разумеюць, што навыкі практычнай работы будучых спецыялістаў як арганізатараў і камандзіраў вытворчасці фарміруюцца ў час вучобы, грамадскай дзейнасці, вытворчай практыкі, таму ўдзяляюць гэтаму пытанню неаслабную ўвагу.

Грамадска-палітычная практыка студэнтаў — адзін з важных шляхоў далучэння іх да актыўнай грамадскай дзейнасці. Якім прыкладам палітычнай і грамадзянскай сталасці студэнтаў з'яўляецца рух студэнтскіх будаўнічых атрадаў, якому споўнілася 20 год. Школу мужнасці, волі і працоўных дзярванняў толькі ў нашым інстытуце прайшлі ўжо каля 12000 юнакоў і дзяўчат. І ў вялікіх поспехах студэнтскіх будаўнічых атрадаў неацэнная дапамога і заслуга нашых выкладчыкаў.

Для таго, каб развіць у студэнта густ і любоў да грамадскай дзейнасці, выкладчык павінен не толькі гаварыць аб гэтым, але і сам актыўна ўключыцца ва ўсе віды грамадскай дзейнасці студэнтаў, падаваць ім прыклад.

Выкладчык абавязан любіць і паважаць сваю прафесію, цвёрда ведаць, чаму ён выбраў прафесію педагога. На памяць міжволі прыходзіць адна прытча старагрэчаскага пісьменніка-мараліста Плутарха. На будаўніцтва храма рабочыя вазілі высока на гару ў тачках будаўнічы матэрыял: плск, каменне, гліну і інш. На адно і тое ж пытанне «Што ты робіш?» першы рабочы адказаў: «Я вяжу гэту праклятую тачку», другі сказаў: «Я зарабляю сабе на хлеб» і толькі трэці адказаў: «Я будую храм». Вышэйшы навукавы ўстаповы з'яўляюцца для моладзі сапраўднымі храмамі навукі і культуры. Мы павінны дабівацца, каб нашы выкладчыкі сталі актыўнымі будаўнікамі камунізму, каб лны рыхтавалі дастойную эміну.

Л. МЯДЗВЕДСКІ,
дацэнт кафедры атарыналарынгалогіі медінстытута, заслужаны работнік вышэйшай школы БССР.